

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трестового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційне повідомлення з юриспруденції Суду № 150

Березень 2012 р.

Konstantin Markin проти Росії [ВП] - 30078/06

Рішення від 22.3.2012 [ВП]

Стаття 14

Дискримінація

Різниця у ставленні між чоловіками і жінками військовослужбовцями стосовно права на відпустку по догляду за дитиною: *порушення*

Факти – Відповідно до російського законодавства, батьки і матері, які є цивільними особами, мають право на трирічну відпустку по догляду за дитиною для догляду за малолітніми дітьми, а також на щомісячні виплати за частину цього періоду. Це право однозначно надане жінкам-військовослужбовцям, але не поширюється на чоловіків-військовослужбовців. Заявник, розлучений оператор радіорозвідки збройних сил, подав прохання про надання трирічної відпустки по догляду за трьома дітьми, народженими у шлюбі, але йому відмовили на тій підставі, що його вимога не передбачена національним законодавством. Потім командування йому надало відпустку по догляду за дітьми тривалістю приблизно у два роки та матеріальну допомогу з огляду на складні особисті обставини. Тим не менш, він подав до Конституційного суду скаргу, у якій стверджував, що законодавство несумісне з конституційною гарантією рівних прав. Залишаючи цю скаргу без задоволення, Конституційний суд встановив, що заборона чоловікам-військовослужбовцям брати відпустку по догляду за дитиною ґрунтується на особливому правовому статусі військовослужбовців і на потребі уникнути ситуації, коли велика кількість військовослужбовців не буде виконувати свої обов'язки. Він зазначив, що військовослужбовці добровільно взяли на себе обов'язки, пов'язані з військовим статусом, і мають право на дострокове припинення служби у випадку, коли вирішать особисто зайнятися вихованням дітей. Право жінок-військовослужбовців брати відпустку по догляду за дитиною було надане їм на винятковій основі, з огляду на обмежену участь жінок у війську і на особливу соціальну роль жінки, пов'язану з материнством.

У рішенні від 7 жовтня 2010 року (див. [Інформаційне повідомлення № 134](#)), Палата Суду вирішила шістьма голосами проти одного, що було порушення статті 14 в сукупності зі статтею 8.

Право – Стаття 14 в сукупності зі статтею 8: Відпустка по догляду за дитиною і належні виплати підпадають під дію статті 8 Конвенції, оскільки вони сприяють сімейному життю і неодмінно впливають на спосіб, у який воно організоване. Тому стаття 14 має застосовуватись (в сукупності зі статтею 8). Чоловіки знаходяться у аналогічному з жінками становищі стосовно відпустки по догляду за дитиною (на протигагу відпустці за вагітністю і пологами) і належних виплат. Відповідно, як військовослужбовець, заявник знаходився у аналогічному з жінками становищі, порівняно з жінками-військовослужбовцями. Отже, Суд мав визначити, чи різниця у ставленні між чоловіками і жінками військовослужбовцями стосовно їхнього права на відпустку по догляду за дитиною була об'єктивно і розумно виправданою.

У зв'язку з цим Суд нагадав, що на сьогодні просування ґендерної рівності є основним завданням Держав-учасниць Ради Європи, і тому необхідні дуже вагомні підстави, аби така відмінність у ставленні могла вважатись сумісною з Конвенцією. Зокрема, посилання на традиції, загальні припущення або існуючі соціальні відносини у певній країні є недостатніми.

Суд не погодився, що виправдання різниці у ставленні у випадку заявника може полягати, як стверджував Уряд, у особливій соціальній ролі жінки у вихованні дітей. Сучасне європейське суспільство просунулось вперед до рівного розподілу відповідальності за виховання дітей між чоловіками і жінками, і роль чоловіків у догляді за дітьми стала визнаною. Більшість європейських країн, включаючи Росію, тепер дозволяють цивільним особам, чоловікам і жінкам, відпустку по догляду за дитиною, і значна кількість країн також поширили це право на жінок-військовослужбовців і чоловіків-військовослужбовців. Різницю у ставленні у випадку заявника не можна вважати позитивною дискримінацією на користь жінок, оскільки вона явно не спрямована на виправлення пригнобленого становища жінок у суспільстві. Натомість, вона спричинила поглиблення ґендерних стереотипів і була несприятливою як для професійної діяльності жінок, так і для сімейного життя чоловіків. Тобто, посилання на традиційний розподіл ґендерних ролей у суспільстві не може виправдати відмову чоловікам, включно з військовослужбовцями, у праві на відпустку по догляду за дитиною.

Суд не переконав також і аргумент Уряду, що поширення відпустки по догляду за дитиною на чоловіків-військовослужбовців матиме негативний вплив на боєздатність і оперативну ефективність збройних сил. Російська влада не здійснювала жодних експертних чи наукових досліджень для оцінки кількості чоловіків-військовослужбовців, які будуть спроможні чи бажатимуть взяти трирічну відпустку по догляду за дитиною, аби зрозуміти яким чином це може вплинути на військову ефективність. Наведені Урядом статистичні дані були беззмстовними. Лише той факт, що всі чоловіки-військовослужбовці є «репродуктивного віку», був недостатнім для виправдання різниці у ставленні до жінок і чоловіків військовослужбовців. Однак, Суд погодився, що, з огляду на важливість армії для захисту національної безпеки, деякі обмеження на надання відпустки по догляду за дитиною можуть бути виправдані за умови, що вони не є дискримінаційними. Тобто, наприклад, для військовослужбовців, як чоловіків, так і жінок, може бути виключена можливість отримання відпустки по догляду за дитиною, якщо їх нелегко замінити з огляду на керівне становище, рідкісну технічну кваліфікацію або участь у активних бойових діях. Проте, в Росії виключення можливість отримання відпустки по догляду за дитиною автоматично поширюється на всіх чоловіків-

військовослужбовців, незважаючи на їхнє військове звання, можливість заміщення або на інше особисте становище. На думку Суду, таке загальне і автоматичне обмеження, застосоване до групи людей за ознакою статі, не підпадає під жодну прийнятну можливість розсуду держави.

Заявник працював оператором радіорозвідки і, отже, міг бути заміщений як чоловіком, так і жінкою військовослужбовцем. Слід зазначити, що подібні посади у його військовій частині часто займали жінки-військовослужбовці, котрі, на відміну від нього, мали безумовне право на трирічну відпустку по догляду за дитиною. Отже, заявник зазнав дискримінації за ознакою статі без розумного або об'єктивного виправдання. З огляду на наріжну важливість заборони дискримінації за ознакою статі, той факт, що він підписав контракт на проходження військової служби, не може служити підставою для позбавлення його права не зазнавати дискримінації.

Висновок: порушення (шістнадцятьма голосами проти одного).

Стаття 34: Заявник скаржився, що, під час розгляду його заяви Європейським Судом, його без жодного попередження відвідав вдома прокурор, який запитував про інформацію, котра стосується справи заявника. Суд зазначив, що, в принципі, для держави-відповідача неприйнятно вступати у прямий контакт із заявником з приводу його чи її справи в Суді. Проте, у даному випадку не було доказів, що візит прокурора до помешкання заявника з метою отримання останньої інформації про його сімейний стан був розрахований на те, щоб примусити заявника відкликати чи змінити свою заяву, або що він мав такий наслідок. Відповідно, не можна стверджувати, що влада перешкоджала заявнику у реалізації його права на індивідуальну заяву.

Висновок: немає недотримання статті 34 (чотирнадцятьма голосами проти трьох).

Стаття 41: 3000 євро на відшкодування моральної шкоди.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Це резюме, підготовлене Секретаріатом, не є обов'язковим для Суду.

Посилання на [Інформаційні повідомлення з юриспруденції](#)
© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.
Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.